

עין משפט
גד מצוה

ב:

דיני ממונות בשלשה

פרק ראשון סנהדרין

מסורת הש"ס

מה אי חבל בגופו מה אי חבל בממונו. ממונו ה"ל למנקט צרישא שכן דרך בכל מקום בלשון מה לי להקדים הפשוט כדאשכחן בהמפקיד (ב"מ דף לו): מלאך המות מה לי הכא מה לי התם וכן ומה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא ובאחור נשך (שם דף סג.) השתא דאמר רבי ינאי מה לי הן מה לי דמיהן מה לי דמיהן מה לי הן נמי אמרינן וי"ל דחבלא שייכא בגוף טפי ופשיטא לך נקט צרישא חבל בגופו:

דברי חבל אין דיניהן דין. דרבי אבהו אדריבי אבהו פריך דשמאל ושאר אמוראי סברי דיניהן דין וא"ת היכי קאמר ד"ה הא איכא צרימא דרמי בר חמא בהגזול קמא (ב"ק דף קז.) דאמר ארבעה שומרין לריבין כפיהה במקמת דלית ליה עירוב פרשיות ומאן דלית ליה עירוב פרשיות לא צעי שלשה כדמוכח בשמעתין וי"ל דרבי אבהו לא חשיב לה להאיא צרימא דלא מתניא בי ר' חייה ור' אשעיא וע"ק דרבי יוחנן אית ליה בהגזול (שם): דרמי בר חמא וצירושלי דריש מכילמין אמרינן רבי יוחנן וריש לקיש אמרי תרווייהו שנים שדנו אין דיניהם דין ובהחולץ (ביבמות דף מו): נמי קאמר רבי יוחנן גר כריך שלשה משפט כתיב ביה וי"ל דאפי' מאן דאית ליה אין עירוב פרשיות כתוב כאן צעי שלשה משום דכתיב (ויקרא כד) משפט אחד יהיה לכם והאי דקאמר הכא מאי קסבר כו' ה"ק אי קא סבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן ולכך לא צעינן מומחין דלא דריש משפט אחד להשוות הודאות והלואות לגזילות וחבלות כתיב מנא ליה וכו' קאמר לעולם קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן וצדין הוא דצעי מומחין כו' הנ"ל דאפי' אין עירוב פרשיות כתוב כאן צדין הוא דליבעו ג' מומחין ממשפט אחד חלף שאינו רוצה לחזור מדברי המקשה דקאמר אי אין עירוב פרשיות כתוב כאן לא שמעינן ג' ומומחין ממשפט אחד וא"ת כי היכי דילפינן דרישה וחקירה ממשפט אחד נילף נמי לענין ג' ומומחין אפי' מאן דלית ליה עירוב פרשיות וי"ל דמשפט אחד להשוות דיני ממונות לדיני נפשות קאתי ולא להשוות דיני ממונות אהדדי דאקרא דלעיל קאי דכתיב (שם) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת וכתיב בתריה משפט אחד וגו' ומדע דלקמן (דף מ.) צעי גזירה שיהו דייטוב היטוב ולא ילפינן דיני נפשות מהדדי לענין דרישה וחקירה מדכתב משפט אחד ומיהו ע"כ אין ראיה משם דא"כ תיקשה לרמי בר חמא אליבא דרבי אבהו ולרבי יוחנן דאית להו משפט אחד אפי' להשוות דיני ממונות אהדדי חלף אילטריך היטוב מטעם דלקמן דליכתביניהו רחמנא בחדא וא"ת אכתי לענין מומחין מיהא נילף דיני ממונות מדיני נפשות כמו לענין דרישה וחקירה וי"ל מדכתב רחמנא מומחין גבי גזילות ש"מ דלגבי הכי לא ילפינן דיני ממונות מדיני נפשות אצל קשה למאן דאית ליה עירוב פרשיות מומחין דכתב רחמנא גבי דיני ממונות למ"ל ושמה לענין מומחין אין ללמוד דיני ממונות מדיני נפשות כיון דסגי בשלשה וצ"ע כל הנך מיילי דחשיב לקמן צפ' אחד דיני ממונות (דף לז.) מה צין דיני ממונות לדיני נפשות אמאי לא משווין להו ממשפט אחד יהיה לכם): **אי קסבר עירוב פרשיות כתוב כאן ליבעי נמי מומחין.** מפורש בהגזול קמא (ב"ק דף קז.):

ליבעי נמי מומחין. תימה דמשמע הכא דממעטינן הדיוטות מדכתיב אלהים וצפרק המגרש (גיטין דף פח:) ממעט להו מדכתיב לפניהם ולא לפני עכו"ם ולא לפני הדיוטות וי"ל דהתם ממעטינן מלפניהם משום דלפניהם קאי אלהים דהכא כלומר לפני הדיינין המפורשין במקום אחר ומיהו בגיטין (ס) פירש צוקוטרס משום דקאי אשבעים וקניס הכתובים בסוף פרשת משפטים שעלו עמו להר כו' שהן סנהדרין ונראה לפרש דבגיטין לענין מיילי דכפיהה איירי דאהכי מיימי לה דאציי אשכח לרב יוסף דהוה יתיב וקא מעשה אגיטין אמר ליה והאנן הדיוטות אנן אצל אלהים לאו אמילי דעשו מייירי חלף צדין בעלמא והא דמשמע ליה מיילי דעשו מלפניהם משום דדרשינן לקמן (דף ט.) מאשר תשים אלו כלי הדיינין דשייך בהן שימה: שנאמר

ואין צים דין שקול. אין עושין צ"ד זוגות שאם יחלקו לחלצין הוא להו פלגא ופלגא ולא משכחת לה הטייתך לטובה ע"פ אחד הלכך מוסיפין עליהן עוד אחד. ובגמרא (דף ט.) פריך כיון דאין צ"ד שקול ומזכרת עשרים ושלשה הטייה לרעה על פי שנים לא משכחת לה: **מאה ועשרים.** בגמ' (שם) מפרש כנגד מי:

מאסוס ושלשים. דהיינו כ"ג עשריות שיהא כל אחד מצית דין שר על עשרה דציר מעשרה לא אשכחן שררה: **גמ' מה הן קסני.** האי גזילות וחבלות פירושא דדיני ממונות הוא דלא תימא כל דיני ממונות בשמעת ולמעוטי הלואות והודאות שהן צאין על גמילות חסדים ואיכא נעילת דלת צפני לון כדאמרינן לקמן [ג.] הלכך מעטיניהו ולקמן מפרש ממאי מעטיניהו: **הודאות והלואות.** שניהן על עסקי מלוה הן הודאות שבה לדון צעדי הודאה שמצד עדים שאומרים צפינו הודה לו הלואות שבה לדון צעדי הודאה שמעדין צפינו הלוהו והלה כופר צמיהן וכו' האי ליטנא טובא איכא צדק מכילתא הודאה אחר הודאה הלוהא אחר הלוהא מנטרפין צפרק ג' (לקמן דף לז.) גבי עדים זוממין. ואית דמפרשי הודאות שמודה צמקת הלואות שכופר הכל. וראשון עיקר דמכדי שניהן על עסקי מלוה הם כדאוקימנא טעמא לקמן משום נעילת דלת צפני לון מאי שנא דהא קרי הלוואה והא לא קרי הלוואה הודאות וכפירות איבעי ליה למיתני: **סנא גזילות וחבלות.** לפרושא: וקרב צעל הניס אל האלהים. מדכתב צפרשה אלהים ג' וזמני נפקא לן דצעינן שלשה והאי קרא כתיב בשומר חנם חוה טוענו ששלח יד צפקדונו דהיינו גזילות: **מה לי חבל צממונו.** ממשמע שנאמר שלשה בחובל צממונו אף חובל

בגופו בכלל הלכך בהא נמי כתיב ביה ואי לא תנא דיני ממונות הוה אמינא הכך משום דבגווייהו כתב נקט להו ולעולם הוא הדין לדיני מלוה להכי תנא דיני ממונות ותנא ומה הן דיני ממונות גזילות וחבלות למעוטי הודאות והלואות דאם כן דכולן צממע כיון דתנא דיני ממונות נישתוק: **ולמאי.** הלכתא שיריניהו תנא לדיני מלוה למעוטיניהו מאי: **דברי הכל.** לקמן (דף ט.) קאי דפליגי צפרשה ואשמעינן ר' אבהו דצדין כולהו מודו דצעינן ג': **מומחין.** סמוכין וטלו רשות מנשיא לדון כדאמרינן לקמן צפיקין (דף ט.) **ומאי קסבר.** תנא דידן דמעטיניהו: **אי קסבר עירוב פרשיות כתיב כאן.** דאיכא למאן דאמר בהגזול עניס (ב"ק דף קז.) שהפרשיות הכתובות באלה המשפטים מעורבות הן שיש מקרא כתוב צפרשה וז שאינו יכול לעמוד בה אלא מפרשה אחרת הוא כגון אשר יאמר כי הוא זה (שמות כג) דילפינן מיניה [ב"מ ה.] מודה במקצת הטענה ישבע כו' שכתב בשומר חנם לאו אשומר חנם קאי דשומרין אע"פ שלא הודו במקצת חייבין ליבעי דהודאה מקצת הטענה אפרשת דאם כסף תלוה קאי (שמות כג) דהתם הוא דצעינן הודאה במקצת ואי לא מודה כלום חזקה אם טענת התובע אמת לא היה יכול זה להעז פניו נגדו ולומר לא הלוייתי הלכך אפי' שבעה לא צעי אצל צפיקדון דליכא גמילות חסדים מעז פניו וכופר הכל וצעי שבעה והאי תנא דמתניתין אי קצירא ליה נמי דהאי אשר יאמר כי הוא זה בהלואה משתעי הרי נאמר אלהים בהאי קרא דמשמע מומחין לשון שררה ורצנות דמתרגמינן ראה נתתן אלהים לפרעה (שם ט) לשון רבנות וליבעי מומחין: **ואי קסבר.** דהאי קרא לאו בהלואה משתעי: **שלשה מנגן.** בהלואה הא מתלתא אלהים נפקא לן לקמן (דף ט.) ואלהים בהלואה לא כתיב: **משום דר' חנינא.** ותקנתא דרבנן הוא: **בדרישה וחקירה.** כריך לצדוק את העדים בציח יום בציח שעה הלואה: שנאמר

א) לקמן ו. פו. ג) [ב"ק קז.]. א) לקמן לז. יבמות קכב: ד) [ב"ש ש"מח"ן]. ט) [ב"ב"ל ממח"ן]. ו) [מולין לה:]. ז) [ועי' בתוספות לקמן לז. ד"ה אחד וכו' כמב' ש"ב לה:]. ח) ד"ה לפניהם.

תורה אור השלם

1. אם לא ימצא הגבב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: שמות כב ז

מוסף רש"י

עירוב פרשיות כתוב כאן. פסוק שהוה מפרשה אחרת מערב בזה, שאינו מקומו, דהאי כי הוא זה כגס כסף תלוה הוה ליה למתצביה דהתם קאי, דאילו צדק פשטא דפקדון בלא הודאה במקצת מייב (ב"ק קז.). בדרישה. צדיקות כי האי גונא לבון את דבציו (יבמות קכב: ע"ש). ובחקירה. בציח יום וציח שעה (שם).